
COURSE: CORPORATE GOVERNANCE
LECTURE 9. PROFIT DISTRIBUTION AND DIVIDEND POLICY

HOME WORK WITH ANSWERS
XUSAINOV SH. PhD

КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВ - ФАНИ
9 – МАВЗУ. ФОЙДАНИ ТАҚСИМЛАШ ВА ДИВИДЕНД СИЁСАТИ
МАЪРУЗАЧИ: ХУСАИНОВ Ш., и.ф.н., доцент

УЙ ВАЗИФАСИ ЖАВОБЛАРИ БИЛАН
ХУСАИНОВ Ш., и.ф.н., доцент

САВОЛЛАРГА ЖАВОБ БЕРИШИНГИЗ КЕРАК:

1. Нима учун фойдани тақсимлаш корпоратив бошқарувда муҳим аҳамият касб этади?

Жавоб. Фойдани тақсимлаш корпоратив бошқарувда аҳамиятли, чунки бу жараён акциядорларнинг манфаатларини ҳисобга олиб, жамиятнинг барқарор ривожланишини таъминлашга хизмат қилади. Акциядорлар жамиятга сармоя киритиш орқали фойда олишга интилади, шу боис фойдани адолатли ва самарали тақсимлаш уларнинг қониқишини таъминлашда катта роль ўйнайди. Акс ҳолда, фойдани тақсимлашда манфаатлар тўқнашуви ва корпоратив низолар келиб чиқиши мумкин. Шунингдек, фойдани сармоя киритиш, захира фондларини шакллантириш ёки дивидендлар тўлаш каби йўналишларда тақсимлаш жамиятнинг молиявий барқарорлиги ва келажакдаги ривожланишига кўмак беради.

2. Захира фондини ташкил этишнинг аҳамияти нимада?

Жавоб. Захира фондини ташкил этиш жамиятнинг молиявий барқарорлигини таъминлашда муҳим роль ўйнайди. Ўзбекистон қонунчилигига кўра, захира фондини ташкил этиш уставда белгиланган бўлиши шарт, ва бу фондни шакллантириш учун ҳар йили соф фойданинг муайян қисми ажратилади. Захира фонди қутилмаган молиявий муаммоларни бартараф этиш, жамият зарарларини қоплаш ёки имтиёзли акциялар бўйича дивидендларни тўлаш учун хизмат қилади. Бундай фонд мавжудлиги жамиятга муаммоларни енгиб ўтишга ёрдам бериши мумкин, шу билан бирга, у компаниянинг молиявий хавфларини камайтиришда ва

молиявий барқарорликни таъминлашда самарали механизм сифатида фаолият кўрсатади.

3. Дивиденд сиёсати жамият фаолиятига қандай таъсир кўрсатади?

Жавоб. Дивиденд сиёсати жамият фаолиятига ижобий таъсир кўрсатиб, унинг бозор қийматини оширишга ёрдам беради. Юқори дивиденд тўловлари акциядорлар учун қўшимча қизиқиш уйғотади, бу эса жамиятнинг инвестицион жозибадорлигини оширади. Шундан келиб чиқиб, жамият дивиденд сиёсатидаги мувозанатни таъминлашга интилади: бир томондан, мунтазам равишда дивиденд тўлаш орқали акциядорларни қўллаб-қувватлаш ва уларнинг қониқишини таъминлаш; иккинчи томондан, ривожланиш учун керакли сармоя киритиш имкониятини сақлаб қолиш. Агар жамият дивидендлар тўланишини давом эттирса, акциядорлар ўз сармояларини жамият фаолиятига жалб қиладилар, шу билан бирга, дивидендларни тўламаган ҳолатда эса акциядорлар норозилиги юзага келиши, бу эса акцияларни сотиш ёки жамиятга бўлган ишончни йўқотишга олиб келиши мумкин.

4. Акциядорнинг акциядорлик жамиятидаги асосий ҳуқуқлари қандай?

Жавоб. Акциядорлар акциядорлик жамиятидаги ҳуқуқларини жамият реестрига киритилган маълумотларга асосланиб амалга оширадилар. Бу ҳуқуқлар акциядорларнинг умумий йиғилишида иштирок этиш, жамият фойдасидан дивидендлар олиш, ҳамда жамият корпоратив ҳаракатларни амалга оширишда қонун ҳужжатларига мувофиқ иштирок этиш каби ҳуқуқларни ўз ичига олади. Акциядорлар шунингдек, жамият бошқарувига таъсир ўтказиш, молиявий ҳисоботларни кузатиб бориш ва овоз бериш ҳуқуқига эгалар. Ушбу ҳуқуқлар акциядорларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш ва уларга жамият фаолиятида иштирок этиш имкониятини яратади.

5. Акциядорлик жамиятларида дивидендлар қандай ҳолатларда тўланмайди?

Жавоб. Дивидендлар тўлаш тўғрисида қарор қабул қилишга айрим чекловлар бор. Жамият устав капитали тўлиқ тўланмаган ёки жамият банкротлик аломатларига эга бўлган ҳолатларда, дивидендларни тўлаш мумкин эмас. Шунингдек, агар жамиятнинг соф активларининг қиймати устав капитали ва захира фонди суммасидан кам бўлса, дивидендлар тўланмайди. Бу чекловлар жамиятнинг молиявий барқарорлигини сақлаш ҳамда акциядорларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш учун киритилган. Бундан ташқари, дивидендларнинг вақтинчалик тўланмаслиги

жамиятнинг келажакдаги молиявий ҳолатига ижобий таъсир кўрсатиши мумкин.

6. Акциядорлар учун қўшимча дивидендларнинг аҳамияти нимада?

Жавоб. Қўшимча дивидендлар жамият учун ҳам, акциядорлар учун ҳам манфаатли ҳисобланади. Бу дивидендлар компания юқори даромадга эришган ҳолатларда қўшимча равишда тўланади ва акциядорларга қўшимча даромад манбаи бўлиб хизмат қилади. Мунтазам ва қўшимча дивидендлар стратегияси сармоядорларнинг компанияга бўлган ишончини оширади ҳамда уларнинг манфаатларини ҳимоя қилади. Бундан ташқари, қўшимча дивидендлар сармоядорларнинг капиталини ошириш ва компаниянинг келажакдаги имкониятларини янада ривожлантиришга ёрдам беради.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Corporate governance: principles, policies and practices, Tricker B. / Oxford, 2015
2. Zamonaviy korporativ boshqaruv: Darslik, Elmirzayev S./T.: "Iqtisod-moliya". 2019
3. Korporativ boshqaruv: Darslik, Elmirzayev S./ T.: "Zebo Print", 2021
4. -Korporativ boshqaruv: muammolar va zamonviy yechimlar. Suyunov D.X., Xoshimov E.A., Xusainov Sh.A./ Toshkent: Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi, 2021